

Андрея МОЛНАР-ЧАТЛОШ,*orcid.org/0000-0001-7033-8822*

аспірантка

Мукачівського державного університету

(Мукачево, Закарпатська область, Україна) *zsandrea996@gmail.com*

СУТНІСТЬ ТЕРМІНА «ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ»

Статтю присвячено дослідженню сутності терміна «професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів». Проведено ретроспективний аналіз вітчизняного наукового педагогічного дискурсу з 1998 року й донині для з'ясування еволюційної природи поняття професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Широкий діапазон виявлених тлумачень засвідчує наявність чинників, під впливом яких змінювалися сутність, зміст, основні особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів за досліджуваній період. Унаслідок аналізу трактувань поняття «професійна підготовка майбутніх учителів початкової освіти», зафіксовано солідарність позиції вчених стосовно того, що професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів – це процес, який описують як цілісний, багатоаспектний, поліфункційний. Розвідки вітчизняних учених спрямовані на розкриття сутності та основних характеристик професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, студіювання теоретичних аспектів цього поняття, зокрема змісту, цілей, завдань, принципів, методів, особливостей організації процесу підготовки.

Дослідження в цій галузі сприяють розширенню розуміння професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, допомагають окреслити ключові аспекти й чинники, що впливають на якість професійної підготовки, а також пропонують рекомендації стосовно вдосконалення цього процесу.

Виокремлено спільні та відмінні риси в трактуванні професійної підготовки вчителя початкових класів, що акцентують значення й сутність цього процесу. Серед спільних рис – отождошення із системою знань, умінь, навичок; формування професійних компетентностей; спрямованість на безперервне збагачення професійних можливостей та особистісних якостей; професійне зростання й самовдосконалення; розвиток особистісних професійних якостей; розкриття творчого потенціалу особистості; здатність творчо розв'язувати навчально-виховні питання. До відмінних ознак належать такі: формування навичок учителя-дослідника; застосування діагностичної діяльності; формування мотиваційної сфери; чуттєво-образне сприйняття діяльності вчителя тощо.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній учитель початкових класів, тлумачення, професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів, сутність, процес, спільні й відмінні риси.

Andreya MOLNAR-CHATLOSH,*orcid.org/0000-0001-7033-8822*

Graduate student

Mukachevo State University

(Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine) *zsandrea996@gmail.com*

NATURE OF THE PRESERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHER PROFESSIONAL TRAINING CONCEPT

The article is devoted to the study related to nature of the «preservice primary school teachers professional training» concept. Research was carried out to determine the evolutionary nature of the preservice primary school teachers professional training concept using a retrospective analysis to interpret the researchers' views in the pedagogical discourse from 1998 to the present. A wide range of interpretations demonstrates the factors under the influence of which the essence, content, and main features of the preservice primary school teachers professional training change during the researched period. The findings prove, that that researchers are united in their opinion that the preservice primary school teachers professional training is a process that is described as holistic, multifaceted, and multifunctional. The research of Ukrainian scientists is aimed at revealing the essence and main characteristics of the preservice primary school teachers professional training, studying the theoretical aspects of this concept, including its content, goals, tasks, principles, methods and peculiarities of the organization of the training process.

The research findings carried out by the Ukrainian scientists in this field contributes to the expansion of our understanding how the preservice primary school teachers professional training is organized. They help identify key aspects and factors affecting the quality of professional training, and also offer recommendations for improving this process.

Distinctive and common features in the definitions of Ukrainian scientists are highlighted, which emphasize the importance and the nature of this process. Common features in the interpretation of the preservice primary school teachers professional training were revealed: identification with the system of knowledge, skills, and abilities; formation of professional competences; focus on continuous enrichment of professional opportunities and personal qualities; professional growth and self-improvement; development of personal professional qualities; revealing the creative potential of the individual; ability to creatively solve educational issues. The differences are singled out: the formation of the skills of a teacher-researcher; application of diagnostic activities; formation of the motivational sphere; sensory and figurative perception of the teacher's activity, etc.

Key words: professional training, preservice primary school teacher, interpretation, preservice primary school teacher professional training, nature, process, similarities and differences.

Постановка проблеми. Виклики сьогодення окреслюють нові вимоги до професійної підготовки педагогів загалом і вчителів початкових класів зокрема. Сучасне українське суспільство потребує вчителя, який здатний провадити професійну діяльність в умовах воєнного стану, акцентуючи на значущості освіти для розвитку демократичного майбутнього нашої держави. У педагогічному дискурсі запропоновано низку тлумачень терміна «професійна підготовка вчителя початкових класів», що зумовлені економічними, соціально-політичними й культурними чинниками. Відсутність уніфікованого підходу до розуміння сутності, а отже, несформульованість чіткої дефініції поняття спонукають до ґрунтовного теоретичного аналізу феномену для виокремлення нових підходів до трактування природи терміна, вивчення еволюції поняття. Розуміння явища, його еволюційних характеристик дає змогу вдосконалювати процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності, з огляду на його багатоаспектність і полігранність.

Аналіз досліджень. Сутність поняття професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів досліджували вітчизняні вчені, а саме: В. Бондар, Н. Борисенко, М. Бубнова, О. Будник, К. Годлевська, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, О. Дудник, Г. Кловак, Н. Колесник, С. Литвиненко, С. Мартиненко, Т. Нестеренко, Н. Овчаренко, Н. Олефіренко, Л. Хомич. У наукових працях з'ясовано сутність й основні характеристики професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, викладено теоретичні аспекти поняття (зміст, цілі, завдання, принципи, методи й особливості організації процесу підготовки). Вітчизняні студії сприяють розширенню розуміння професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, допомагають окреслити ключові аспекти й фактори, що впливають на якість професійної підготовки, а також пропонують рекомендації щодо вдосконалення цього процесу.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу схарактеризувати особливості розвитку й сутність поняття «професійна підготовка майбутніх учителів

початкових класів» у динамічному психолого-педагогічному дискурсі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує наявність численних підходів до витлумачення поняття професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів». Зокрема, Л. Хомич зауважує, що основним завданням закладу вищої освіти, який проводить професійну підготовку вчителів початкової школи, є формування суб'єкта професійної діяльності, здатного творчо розв'язувати проблемні ситуації в педагогічній діяльності в спільній взаємодії з учнями. На думку дослідниці, професійна підготовка забезпечить формування «яскравої, масштабної, творчої особистості вчителя, який володіє системними знаннями про людину й закономірності її розвитку, а також новими педагогічними технологіями, мистецтвом спілкування та організації освітнього процесу» (Хомич, 1998: 152). Провідна мета – забезпечення високого рівня якості підготовки майбутніх учителів початкової школи, що передбачає формування вчителя-дослідника, здатного творчо виконувати завдання навчально-виховної роботи з молодшими школярами. Ця модель реалізована на трьох рівнях: у процесі навчально-пізнавальної діяльності студентів, під час науково-дослідницької самостійної роботи, у ході навчально-практичної діяльності в школі (Хомич, 1998).

За висловом Л. Хомич (1999), професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів – система загально-професійної підготовки, що функціонує за світоглядно-культурологічним, психолого-педагогічним і фахово-методичним напрямками. У цій системі кожна навчальна дисципліна слугує засобом загального розвитку майбутніх учителів й основою їхньої подальшої професійної діяльності (Хомич, 1999).

О. Савченко стверджує, що професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів – це система, яка охоплює виховну, розвивальну, культурно-просвітницьку, соціально-педагогічну, корекційну, комунікативну, проєктивну, іннова-

ційну, дослідницьку діяльність. Більшість із них має універсальний характер, становить будівельний матеріал для професійно-особистісного розвитку сучасного вчителя (Савченко, 2001: 3).

Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів у закладі вищої освіти, на думку С. Гончаренка (2004), передбачає методологічну, культурологічну, загальнокультурну, предметну, методичну, психолого-педагогічну, спеціальну, дидактичну, професійно-етичну підготовку та її теоретичну й практичну форми (Гончаренко, 2004).

С. Литвиненко, досліджуючи теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів, зауважує, що підготовка в закладі вищої освіти не тільки зумовлює професійне становлення студентів, але й виконує орієнтувальні, розвивальні, теоретичні, методологічні, діяльнісні функції, озброює майбутнього вчителя методами теоретичного аналізу, сприяє формуванню вмінь і навичок, розкриває сутність, діалектичну природу, основні закономірності педагогічного процесу, забезпечує розуміння всього багатства педагогічних явищ, внутрішніх зв'язків і можливість прогнозування їхнього розвитку (Литвиненко, 2005: 28).

Науковець Н. Колесник наголошує, що професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів являє собою комплексний багатофункційний процес, зорієнтований на усвідомлення мотивів і потреб, оволодіння знаннями, уміннями й навичками, формування цінностей, розвиток емоцій, рефлексій, опанування технологій організації навчально-виховного процесу в ході навчальної, практичної та самостійної діяльності (Колесник, 2007).

С. Мартиненко переконує, що одним із найважливіших складників професійної підготовки вчителя початкової школи є підготовка до діагностичної діяльності. Така підготовка як цілісна система побудована на основі органічної єдності загального, особливого й індивідуального. Як загальне вона являє собою складник професійної загальнопедагогічної підготовки вчителя; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями й закономірностями навчального процесу; як індивідуальне – відображає залежність підготовки від особистісних якостей учителя та рівня його педагогічної діяльності. Готовність учителя до забезпечення розвитку індивідуальних можливостей учнів, здатність до професійного та особистісного саморозвитку – це домінантна мета професійної підготовки. «Педагогічна діяльність, у процесі якої реалізуються професійні можливості вчителя

й відбувається індивідуальний розвиток особистості, є засобом формування творчої особистості учня в навчально-виховному процесі. Саме тому підготовка вчителя до діагностичної діяльності передбачає підготовку до суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «вчитель – учень» (Мартиненко, 2008: 129).

За переконанням В. Бондаря, специфіка професійної підготовки вчителя початкової школи пов'язана з багатофункційністю діяльності (Бондар, 2009: 4). Науковець доводить, що «основними напрямками в підготовці вчителя як особистості є забезпечення культури спілкування, розвиток педагогічного мислення в структурі педагогічного процесу та виробничих функцій, моделювання й виконання педагогічних завдань, аналіз проблемних ситуацій із педагогічної взаємодії» (Бондар 2009: 6).

О. Дубасенюк виокремлює низку етапів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів: орієнтувальний, або чуттєво-образний (1 курс), коли інтегрується професійний досвід у контексті життєвого й соціокультурного (формування мотиваційної сфери, потреби в професійно-педагогічній діяльності, чуттєво-образне сприйняття діяльності вчителя); 2) основний – теоретичний (2–3 курси) – оволодіння синтезом психолого-педагогічних знань і методикою роботи з науковою педагогічною літературою, формування теоретичного мислення; 3) практичний (4 курс) – синтезування набутих знань, умінь і навичок у практичній діяльності, оволодіння сучасними розвивальними методами й технологіями; формування індивідуального педагогічного досвіду та рефлексії; участь особистості в саморозвивальній творчій діяльності, що створює ситуацію успіху; 4) саморозвивальний (5 курс) – поглиблення теоретичних знань, усвідомлення особистістю цілей, завдань і можливостей свого розвитку та саморозвитку, набуття досвіду й засобів творчої діяльності (Дубасенюк, 2011). Отже, викладене наукове тлумачення кардинально відрізняється від попередніх, оскільки дослідниця зробила спробу поділити загальний процес на етапи, відповідно до передбачуваних курсів навчання.

Під поняттям «професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів» до професійної діяльності М. Бубнова розуміє єдність структури, змісту, цілей навчання та виховання, способів реалізації набутих знань і вмінь у роботі (Бубнова, 2011). Науковець трактує поняття, зважаючи на єдність усіх компонентів професійної підготовки.

Як зазначає Н. Борисенко, професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів –

спеціально організований процес професійного розвитку фахівця. Результатом процесу стає сформована готовність до виконання майбутніх професійних завдань (Борисенко, 2011). Важливу роль відіграє організований процес, унаслідок якого постає фахівець, готовий до виконання професійної діяльності вчителя початкової школи.

У праці О. Комар професійна підготовка майбутніх учителів потрактована як процес оволодіння в педагогічному ЗВО професійними компетентностями, загальнонауковими й спеціальними знаннями та вміннями для успішної фахової діяльності (Комар, 2012).

Г. Черненко під професійною підготовкою майбутніх учителів початкової школи розуміє процес опанування особистістю життєвих компетенцій, загальнонаукових, професійних знань і вмінь для успішного провадження професійної діяльності. Основні напрями підготовки майбутнього вчителя початкової школи охоплюють комплекс методологічних, педагогічних, методичних проблем, які розв'язують через залучення студентів вищої школи до оволодіння теоретичними знаннями, практичною педагогічною діяльністю, що спрямоване на підвищення рівня професіоналізму (Черненко, 2013: 305).

За твердженням О. Сисоєвої, базою професійної підготовки є зміст, який повинен мати випереджальний характер. Саме тому необхідно постійно поновлювати зміст з огляду на зміни, які відбуваються в суспільстві, проводити підготовку за принципом цілісності, системності й інтеграції. На думку авторки, підготовка майбутнього вчителя початкових класів потребує посилення культуротворчих складників у моделі педагога, зокрема діяльнісних та особистісно-характерологічних. За цих умов засвоєння психологічних, педагогічних і предметних знань стає передусім засобом збагачення й розвитку особистості педагога, який має бути «людиною культури», що маркує самоцінність кожної дитини (Сисоєва, 2014: 342).

О. Будник доводить, що підготовка майбутнього вчителя початкових класів до соціально-педагогічної діяльності – цілеспрямований комплексний процес, який передбачає опанування майбутнім учителем систематизованих знань, умінь, педагогічних цінностей, професійно значущих якостей для набуття практичного досвіду соціально-педагогічної діяльності. Мета підготовки майбутніх учителів – це формування професійної готовності студентів до виконання завдань соціально-педагогічної діяльності в початкових класах (Будник, 2015: 198–199).

Як зазначає Н. Олєфіренко, основна особливість професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів полягає в спрямованості навчального процесу на реалізацію освіти, що має випереджувальний характер, на створення умов для професійного зростання й самовдосконалення, на формування вмінь вчитися, самостійно ухвалювати відповідальні рішення, на формування потреби в саморозвиткові, що потребує дотримання системності й науковості в підготовці майбутнього вчителя. Нині метою підготовки вчителя стає не накопичення великого обсягу готових, систематизованих, науково доведених теоретичних положень, а розвиток особистості, навчання способів самостійного отримання нових знань. Сучасні умови вимагають, щоб професійна підготовка майбутнього вчителя вможлилювала подальший саморозвиток, сприяла формуванню здатності студента до самоосвіти й самовдосконалення. У зв'язку з цим важливими завданнями професійної підготовки майбутнього вчителя є не тільки засвоєння знань і вмінь із певної галузі знань, необхідних для професійної діяльності, а й оволодіння прийомами самостійного пошуку інформації, опанування нових технологій, виконання невідомих раніше професійних завдань (Олєфіренко, 2015).

І. Полякова розуміє феномен професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів як процес формування комплексу мотивів, знань, умінь і навичок, особистісних якостей, які вможливають професійно-особистісне становлення, виявлення творчої активності; перехід із позицій наслідування (репродуктивного рівня) до позиції творця професійного життя, самого себе як креативної особистості (творчого рівня), співтворця креативного процесу (рівня творчої співпраці) (Полякова, 2015: 59).

Професійну підготовку майбутніх учителів початкових класів Н. Овчаренко описує як цілісний освітній процес, спрямований на забезпечення готовності до педагогічної діяльності, що передбачає опанування студентами системи педагогічних компетенцій і проходить відповідно до державних вимог (Овчаренко, 2016).

Професійну підготовку майбутніх учителів початкових класів, на думку К. Годлевської, доцільно трактувати як цілісний і багатоаспектний процес формування фахових компетентностей професійної педагогічної діяльності, оволодіння знаннями із загально-педагогічних і спеціальних (фахових) дисциплін, практичними вміннями й навичками, розвитку особистісних професійних якостей, розкриття творчого потенціалу особис-

тості та здатності творчо розв'язувати навчально-виховні питання (Годлевська, 2017: 55).

Т. Нестеренко зазначає, що професійна підготовка вчителя початкової школи – процес оволодіння особистістю загальнонауковими, професійними знаннями й уміннями для успішного провадження професійної діяльності (Нестеренко, 2018: 73). Професійно-педагогічна підготовка спрямована на формування системних знань і педагогічних умінь, професійної позиції, готовності до інноваційної діяльності, до безперервного збагачення професійних можливостей та особистісних якостей. Результатом підготовки студентів може стати певний рівень готовності або підготовленості до професійної діяльності (Нестеренко, 2018: 71).

Г. Товканець представляє професійну підготовку майбутнього вчителя як забезпечення оволодіння знаннями, навичками, прийомами навчання всіх предметів початкового циклу та вміле використання їх для виконання педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань, спрямованих на виявлення й розвиток здібностей дітей, формування культури усного та писемного мовлення, розвиток необхідних навчальних умінь і навичок, усіх форм мислення, виховання бажання навчатися, залучення молодших школярів до різних видів особистої та суспільно корисної діяльності (Товканець, 2018: 13).

Л. Дубровська, В. Дубровський вважають, що підготовку майбутнього вчителя початкової школи у вищій школі України потрібно аналізувати в контексті якості державних освітніх стандартів, навчальних планів і програм, моделей випускників, а також ступеня кваліфікації викладацького складу, рівня навченості студентів, стану виховної роботи й матеріально-технічної бази та соціально-побутових умов студентів і викладачів (Дубровська, Дубровський, 2019). О. Дудник кваліфікує професійну підготовку майбутнього вчителя початкової школи як спеціально організований освітній процес, що передбачає активне включення студента в навчально-виховну діяльність для формування професійної компетентності, що охоплює професійно-особистісні якості, специфічні фахові знання, уміння, навички, досвід роботи й готовності до їх ефективної реалізації в майбутній професійній діяльності (Дудник, 2020: 82).

О. Комар, Є. Гаращук наголошують на пріоритетності професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в педагогічній науці. Нині триває реформування освітніх процесів в Україні, що спрямоване на оновлення змісту освіти, удо-

сконалення технологій, форм і методів навчання. Одне з пріоритетних завдань вищої школи – професійна підготовка фахівців, які у своїй майбутній педагогічній діяльності зможуть поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання й практичну підготовку. Основне завдання – створити такі педагогічні умови професійної підготовки студентів, що даватимуть змогу відразу виявляти знання, систему вмінь, які маркують певний рівень професійної компетентності майбутнього фахівця, слугують основою професіоналізму як здатності людини ефективно та якісно провадити один із видів діяльності (Комар, Гаращук, 2021).

Відповідно до нових вимог, О. Хвасцевська стверджує, що професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи має переходити від звичного накопичення знань до формування здатності ефективного практичного застосування опанованих знань. Дослідниця зосереджує увагу на двосторонньому характері професійної підготовки: з одного боку, навчання студентів є діяльністю, з іншого – це підготовка до подальшої діяльності фахівців (Хвасцевська, 2023: 284–285).

Аналіз трактувань поняття «професійна підготовка майбутніх вчителів початкової освіти» засвідчує солідарність учених у наукових міркуваннях про те, що професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів є процесом, який описують як цілісний (Н. Борисенко, О. Будник, О. Дудник, С. Мартиненко, Т. Нестеренко, Н. Овчаренко, І. Полякова, О. Савченко, Л. Хомич, Г. Черненко) та багатоаспектний (К. Годлевська, С. Гончаренко), поліфункційний (Н. Колесник, С. Литвиненко).

Отже, теоретичний аналіз тлумачень терміна «професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів» уможливорює виокремлення спільних і відмінних характеристик цього багатоаспектного поняття. Серед спільних ознак диференційовано ототожнення процесу підготовки майбутніх учителів із системою знань, умінь, навичок; формування професійних компетентностей; безперервне збагачення професійних можливостей та особистісних якостей; професійне зростання й самовдосконалення; розкриття творчого потенціалу особистості; здатність творчо розв'язувати навчально-виховні питання. Відмінні риси досліджуваного термінопоняття такі: формування навичок вчителя-дослідника; застосування діагностичної діяльності; розвиток мотиваційної сфери; значущість чуттєво-образного сприйняття діяльності вчителя тощо.

Висновки. У науковому педагогічному дискурсі зафіксовано широкий діапазон підходів

до витлумачення особливостей поняття «професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи». Попри високий ступінь варіативності підходів до трактування терміна, учені солідарні стосовно важливості розуміння складності його процесуальної природи, що вирізняється багатоаспектністю, рівневістю та поліфункційністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В. І. Теоретико-нормативні засади організації моніторингу якості освітньо-професійної підготовки вчителів на засадах компетентнісного підходу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*: зб. наук. пр. Серія 17: Теорія і практика навчання та виховання. Київ, 2009. Вип. 10. С. 3–11.
2. Борисенко Н. Професійна підготовка майбутніх учителів технологій в умовах сучасного освітнього простору. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4 (2). С. 295–301.
3. Бубнова М. Ю. Актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів математики. *Наука і освіта*. 2010. № 4/5. С. 98–101.
4. Будник О. Б. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний ун-т. Житомир, 2015. 552 с.
5. Годлевська К. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів у коледжах та університетах Угорщини: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національна академія педагогічних наук України. Ін-т педагогічної освіти та освіти дорослих. Київ, 2017. 322 с.
6. Гончаренко С. У. Соціолого-педагогічний словник / уклад. С. У. Гончаренко [та ін.]; ред. В. В. Радул. Київ: ЕксОб, 2004. 304 с.
7. Дубасенюк О. А. Підготовка майбутніх учителів до реалізації педагогічної дії. *Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 236 с.
8. Дубровський В. Л., Дубровська Л. О. До питання підготовки майбутніх вчителів початкової школи у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 5.2 (69.2). С. 54–56.
9. Дудник О. М. Сутність поняття «Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи». *Modern engineering and innovative technologies*. 2020. Issue 12 / Part 4. Р. 79–83.
10. Колесник Н. Є. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації художньо-технічної творчості учнів: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2007. 20 с.
11. Колісник-Гуменюк Ю. Сутність та структура професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи*: збірник наукових праць. Київ; Львів; Бережани; Гомель, 2019. Вип. 5. С. 42–50.
12. Комар О. А. Професійна підготовка вчителя початкової школи: формування патріотичних цінностей. Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. 160 с.
13. Комар О., Гаращук Є. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів умінь роботи з графічним редактором. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 2. С. 197–204.
14. Литвиненко С. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2005. 40 с.
15. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія. Київ: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. 434 с.
16. Нестеренко Т. С. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2018. № 167. С. 69–74.
17. Овчаренко Н. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Криворізький педагогічний інститут Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний ун-т», Кривий Ріг, 2016. 547 с.
18. Олефіренко Н. Особливості підготовки сучасного вчителя початкової школи. *III Міжнародна Інтернет-конференція «Проблеми професійного становлення майбутнього фахівця в умовах інтеграції до європейського освітнього простору»* (Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка). Кіровоград, 2015. URL: <http://surl.li/ikurt> (дата звернення: 05.06.2023).
19. Павлютенков Є. М. Моделювання в системі освіти. Харків: Видавн. група «Основа», 2008. 128 с.
20. Рогова Т. В. Професійна підготовка студентів у ВНЗ: її ознаки та якість. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2017. Вип. 56. С. 294–301.
21. Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Початкова школа*. 2001. № 7. С. 1–4.
22. Хвашевська О. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до організації комунікативної діяльності здобувачів початкової освіти на уроках літературного читання. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2023. Вип. (1). С. 274–301.
23. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. Київ: Магістр-S, 1998. 201 с.

24. Черненко Г. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування природничих понять у молодших школярів. *Гуманітарний вісник*. 2013. Вип. 28. С. 304–308.

REFERENCES

1. Bondar V. (2009) Teoretyko-normatyvni zasady orhanizatsii monitorynhu yakosti osvitho-profesiinoi pidhotovky vchyteliv na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu. [Theoretical and normative principles of the organization of monitoring the quality of educational and professional training of teachers based on the competence approach]. *Nauk, chasop. NPU imeni M. P. Drahomanova: zb. nauk. pr.: Teoriia i praktyka navchannia ta vykhovannia*. – Scientific journal of the M. P. Drahomanov National University of Applied Sciences: coll. of science pr. Series 17: Theory and practice of teaching and education. Kyiv. Vol. 10. 3–11. [In Ukrainian].
2. Borysenko N. (2011) Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv tekhnolohii v umovakh suchasnoho osvithoho prostoru. [Professional training of future technology teachers in the conditions of the modern educational space]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. – Problems of modern teacher training. №. 4 (2). 295–301. [In Ukrainian].
3. Bubnova M. (2010) Aktualni problemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv matematyky. [Actual problems of professional training of future teachers of mathematics]. *Nauka i osvita*. – Science and education. 2010. №. 4/5. 98–101. [In Ukrainian].
4. Budnyk O. (2015) Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti [Theoretical and methodological principles of professional training of future primary school teachers for socio-pedagogical activity: dissertation]. – dr. ped. Sciences: 13.00.04 / Zhytomyr State University Zhytomyr, 552 p. [In Ukrainian].
5. Hodlevska K. (2017) Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u koledzhakh ta universytetakh Uhorshchyny. (Dys. kand. ped. nauk). [Professional training of future primary school teachers in Hungarian colleges and universities: dissertation. ... candidate ped. Sciences] – 13.00.04 / National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Institute of Pedagogical Education and Adult Education. Kyiv, 322 p. [In Ukrainian].
6. Honcharenko S. U. ta in. (uklad.) Radula, V. V. (2004) Sotsialno-pedahohichnyi slovnyk. [Sociological and pedagogical dictionary]. Kyiv: ExOb, 304 p. [In Ukrainian].
7. Dubaseniuk O. (2011) Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do realizatsii pedahohichnoi dii. [Preparation of future teachers for the implementation of pedagogical action.] *materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizh nar. uchastiu [«Teoriia i praktyka pidhotovky maibutnikh uchyteliv do pedahohichnoi dii»]*. – Theory and practice of preparing future teachers for pedagogical activity: materials of the All-Ukrainian University. science and practice conf. from international participation Zhytomyr: Publication of ZhDU named after Ivan Franko, 2011. 236 p. [In Ukrainian].
8. Dubrovskiy V.L., Dubrovskaya L.O. (2019) Do pyttannia pidhotovky maibutnikh vchyteliv pochatkovoi shkoly v zakladakh vyshchoi osvity. [To the issue of training future primary school teachers in institutions of higher education] «*Molodyi vchenyi*». – A young scientist. № 5.2 (69.2). 54–56. [In Ukrainian].
9. Dudnyk O. M. (2020) Sutnist poniattia «Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoi shkoly». [The essence of the concept «Professional training of the future primary school teacher»] *Modern engineering and innovative technologies Issue*. – Modern engineering and innovative technologies. 2020. Issue 12 / Part 4. 79–83. [In Ukrainian].
10. Kolesnyk N. Ye. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do orhanizatsii khudozhno-tekhnichnoi tvorchosti uchniv. (Avtoref. kand. ped. nauk). [Preparation of future primary school teachers for the organization of artistic and technical creativity of students: autoref. ... candidate ped. Sciences]. *Zhytomyrskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka*. – Zhytomyr Ivan Franko State University. Zhytomyr. 20 p. [In Ukrainian].
11. Kolisnyk-Humeniuk Yu. (2019) Sutnist ta struktura profesiino-pedahohichnoi pidhotovky vykladachiv profesiino-khudozhnykh dystsyplin. [The essence and structure of professional and pedagogical training of teachers of professional and artistic disciplines]. – Kyiv; Lviv; Berezhany; Gomel. Issue 5. 42–50. [In Ukrainian].
12. Komar O. (2012) Profesiina pidhotovka vchytelia pochatkovoi shkoly: formuvannia patriotychnykh tsinnosti. [Professional training of a primary school teacher: formation of patriotic values] Uman: PP Zhovtyi O. O. 2012. [In Ukrainian].
13. Komar, O., Harashchuk, Ye. (2021) Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly do formuvannia v uchniv umin roboty z hrafichnym redaktorom. [Preparation of future primary school teachers for the formation of students' skills in working with a graphic editor]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. – Collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University. № 2. 197–204. [In Ukrainian].
14. Lytvynenko S. (2005) Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti. [Theoretical and methodological principles of training future primary school teachers for socio-pedagogical activities]. M. P. Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv, 40 p. [In Ukrainian].
15. Martynenko S. (2008) Diahnostychna diialnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i praktyka. [Diagnostic activity of the future primary school teacher: theory and practice] *Monohrafiia*. – monograph. Kyiv: B. D. Grinchenko KMPU. 434 p.
16. Nesterenko T. S. (2018) Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoi shkoly. [Professional training of the future primary school teacher]. *Naukovi zapysky Serii: Pedahohichni nauky*. – Proceedings. Series: Pedagogical sciences. № 167. 69–74. [In Ukrainian].
17. Ovcharenko N. (2016) Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokalno-pedahohichnoi diialnosti. [Theoretical and methodological foundations of professional training of

future music teachers for vocal-pedagogical activity]. – Kryvyi Rih Pedagogical Institute of the State Higher Educational Institution “Kryvyi Rih National University”, Kryvyi Rih, 547 p. [In Ukrainian].

18. Olefirenko N. (2015) Osoblyvosti pidhotovky suchasnoho vchytelia pochatkovoi shkoly. [Peculiarities of modern primary school teacher training]. *Problemy profesiinoho stanovlennia maibutnoho fakhivtsia v umovakh intehtatsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru [Problems of Professional Formation of the Future Specialist in the Conditions of Integration into the European Educational Space]: materialy III Mizhnarodnoyi Internet-konferentsiyi*, Kirovohradskyyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka. – III International Internet Conference at Volodymyr Vinnichenko Kirovohrad State Pedagogical University. Kirovohrad, 2015. URL: <http://surl.li/ikurr> (access date: 06/05/2023). [In Ukrainian].

19. Pavliutenkov Ye. (2008) Modeliuvannia v systemi osvity. [Modeling in the education system]. Kharkiv, Publisher group «Osnova». 128. [In Ukrainian].

20. Rohova T. (2017) Profesiina pidhotovka studentiv u VNZ: yii oznaky ta yakist. [Professional training of students in universities: its features and quality]. *Pedahohika ta psykholohiia. – Pedagogy and psychology*. Kharkiv, Issue 56. 294–301. [In Ukrainian].

21. Savchenko O. (2001) Udoskonalennia profesiinoyi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv. [Improvement of professional training of future primary school teachers]. *Pochatkova shkola. – Elementary School* 2001. № 7, 1–4. [In Ukrainian].

22. Khvashchevska O. (2023) Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv do orhanizatsii komunikatyvnoi diialnosti zdobuvachiv pochatkovoi osvity na urokakh literaturnoho chytannia. [Preparation of the future primary school teacher for the organization of communicative activities of students of primary education in literary reading lessons]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty. – Teacher professionalism: theoretical and methodical aspects*. Issue (1). 274–301. [In Ukrainian].

23. Khomych L. (1998) Profesiino-pedahohichna pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv. [Professional and pedagogical training of primary school teachers]. Kyiv, Magister-S, 201 p. [In Ukrainian].

24. Chernenko H. (2013) Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do formuvannia pryrodnychkh poniat u molodshykh shkoliariv. [Professional training of future primary school teachers for the formation of natural science concepts in younger schoolchildren]. *Humanitarnyi visnyk. Humanitarian Herald*. Issue 28. 304–308. [In Ukrainian].